

**MAZKUR MAQOLA ERNEST XEMINGUEYNING QALAMIGA
MANSUB “CHOL VA DENGIZ” ASRIDAGI ANTROPONIMLARNI
INGLIZ TILIDAN O‘ZBEK TILIGA TARJIMA QILISHDAGI
MUAMMOLARNI TAHLIL QILADI**

Ibragimov Behruz Ibragimovich

Termiz davlat universiteti, Gid hamrohligi va tarjimonlik faoliyati

yo‘nalish talabasi. O‘zbekiston, Termiz

email: behruz.ibragimov001@gmail.com

ANNOTATSIYA

Mazkur maqola Ernest Xeminguey tomonidan yozilgan “Chol va dengiz” turkumidagi romanlar seriyasining tarkibidagi antroponimlarning ingliz tilidan o‘zbek tiliga tarjimasi va ularning mohiyatiga lingvistik nuqtai nazardan o‘quvchi uni anglashi uchun ta‘sir qiluvchi omillarni hisobga olgan holda tahlil qilingan. Obyekt sifatida tanlangan ismlar to‘qima bo‘lgani tufayli personajlarning ismlaridan oldin ularning asardagi vazifasi hamda xarakteri o‘ylab topilgani, so‘ngra uni lingvistik qoliplarga solingan. Shu tufayli maqolada tarjimon ularni o‘zbek tiliga o‘g‘irishdan oldin etimologik, leksikologik, semantik va fonetik tahlil qilishi uchun qoliplar taklif qilingan.

Kalit so‘zlar: antroponimlar, transliteratsiya, lingvo-perpektiv, ingliz-o‘zbek tarjima, leksikologiya, Ernest Xeminguey.

**THIS ARTICLE ANALYZES THE PROBLEMS OF TRANSLATING
ANTHROPNYMS FROM THE END OF THE AGE AND THE SEA BY
ERNEST HEMINGUEY FROM ENGLISH TO UZBEK.**

ANNOTATION

This article analyzes the translation of anthroponyms from English into Uzbek and their essence from the linguistic point of view of the factors influencing the

reader's understanding of the series of novels in the series "Old Man and the Sea" written by Ernest Hemingway. Because the names chosen as objects are textured, the names of the characters are preceded by their function and character in the work, and then put into linguistic patterns. As a result, the article offers templates for the translator to analyze them etymologically, lexicologically, semantically and phonetically before translating them into Uzbek.

Keywords: anthroponyms, transliteration, lingvo-perspective, English-Uzbek translation, lexicology, Ernest Hemingway.

В ЭТОЙ СТАТЬЕ АНАЛИЗИРУЮТСЯ ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕВОДА
АНТРОПОНИМОВ КОНЦА ВЕКА И МОРЕ ЭРНЕСТА ХЕМИНГЕЯ С
АНГЛИЙСКОГО НА УЗБЕКСКИЙ.

АННОТАЦИЯ

В данной статье анализируются перевод антропонимов с английского языка на узбекский и их сущность с лингвистической точки зрения факторов, влияющих на понимание читателем цикла романов из цикла «Старик и море» Эрнеста Хемингуэя. Поскольку имена, выбранные в качестве объектов, фактурны, имена персонажей предшествуют их функции и характеру в произведении, а затем помещаются в лингвистические шаблоны. В результате в статье предлагаются шаблоны для анализа переводчиком этимологически, лексикологически, семантически и фонетически перед переводом на узбекский язык.

Ключевые слова: антропонимы, транслитерация, лингвоперспектива, англо-узбекский перевод, лексикология, Эрнест Хемингуэй.

KIRISH

Ernest Miller Xeminguey 1899 yil 21-iyulda AQShning Illinois shtatidagi Oak Park shahrida tug'ilgan. U Ernest ismini o'zi tug'ilgan va o'sgan uyda bobosi sharafiga olgan, chunki ota-onasi u erda istiqomat qilgan. U ov qilish va baliq ovlashni o'rgatgan qishloq shifokori Klarens Edmond Xemingueyning o'g'li edi.

Uning onasi Greys Xol, iste'dodli musiqachi edi, u skripka va pianinoda ham o'ynagan, o'z cherkovi faoliyatida faol qatnashgan juda dindor ayol edi. U oltita birodarning ikkinchisi edi, eng kattasi uning singlisi Marsellin 1898 yilda tug'ilgan; Ularning ortidan 1902 yilda Ursula, 1904 yilda Madelain, 1911 yilda Kerol va nihoyat 1915 yilda "Lester" ergashdi. Har yili yozda Xeminguey Michigan shtatining tepasida, Vallon ko'li bo'yida joylashgan Windemere nomli kabinaga bordi. Bu joy Klarens tomonidan Greys taklif qilgan dizayni asosida qurilgan.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA ISHLANISH METADOLOGIYASI

Maqola uchun tadqiqot davomida qiyosiy adabiyotlar, lingvistik atamalarning qarama-qarshi va tavsifli tarjima hamda badiiy tarjimaning stilistik tahlillari o'rganildi.

Natijalarga uch xil qarash bilan nazar tashlash mumkin. Birinchidan, nomlar tarjima qilinishi kerakmi yoki ayrim tarjimonlar ularni tarjima qilganmi, agar shunday bo'lsa, tarjima tiliga qanday tarjima qilinganini tekshirish. Ikkinchidan, obyektlarni tarjima qilish uchun ishlatiladigan strategiya va usullarni ko'rib chiqish va yechimni ko'rsatish. Uchinchidan, inglizcha-inglizcha taqqoslash va zidlash orqali ismlarning semantik yoki tavsifiy ma'nosini o'rganishdan iborat.

Antroponimlar etimologiyasi va orfografik transformatsiyaga uchraganligi hamda tarjimonning qarashlari orqali tahlil qilinadi.

NATIJALAR

Ushbu maqolada o'nga yaqin antroponimlar leksikologik, etimologik, morfologik va boshqa xususiyatlariga ko'ra tahlil qilindi. Tadqiqotlar onomastika ba'zi muammoli jihatlari, ismlarning o'simlik va ovqatlar nomi bilan aloqador jihatlari ham qisman o'rganildi va turli yechimlar taklif qilindi.

MUHOKAMA

Ushbu asarda asosan so'zma-so'z tarjima qilish usulidan foydalanilgan. Shuningdek, quyidagicha transformatsiya usullaridan foydalanilgan. Leksikologik transformatsiya. *He was an old man who fished alone in a skiff in the Gulf Stream.* Chol qayiqda yolg'iz o'zi Golfstrimda baliq ovlardi. Bu gapda "**Keksa**" so'zining sinonimi bo'lgan "**Chol**" so'zi qo'langan. *A boy had been with him.* Bola u bilan

edi. Bu gapda esa “A” ya’ni “*Bir*” so’zining tushib qolishi ko’zatilgan. Va tarjima jarayonida yana shunga o’xshash so’zlarning tushib qolishi yoki so’zlar qo’shilishi hamda sinonim va antonimimlari qo’langan.

Shu qatorda asar tarjima jarayonida bunaqa o’zgarishlar ko’plab yuz bergan gap bo’laklari tushushi qo’shma gaplar sodda gapga aylantirishi va so’zlarning sinonimidan foydalanishlarni ko’rishimiz mumkin.

Ushbu maqolada ko’rib chiqilgan ismlar eng keng tarqalgan va muhim shaxslardan biri bo’lib, Hayotimdagi uch xato kitobida 10 dan ortiq ismlarni tahlil qilishimiz kerak bo’lganiga qaramay, biz ismlarning etimologik va semantik fonini ko’rdik. 19 ta belgi nomi, 2 ta - ot va tillararo fonetik o’zgarish muammosi yechimini o’rganib chiqdi: qachon ingliz tilida “h” o’rniga o’zbek tilida “g” va “h” qo’llanilishi kerak. Shu qatorda quyidagi harflar fonetik o’zgarishlarga uchragan. Bular; “i”-“ay”, “g”-“j”, “ph”-“f”, “u”-“v”. Keyingi tadqiqot joriy sohada chuqurroq o’rganiladi. Onomasiologiyaning muammoli, ammo sahifalarni aylantiruvchi fanlari bo’lgan o’simliklar va ovqatlarning nomlari bilan davom etadi.

Asar qahramonlari va geografik atamalar: Santiago- Santiyago, Gulf Stream- Golfstrim, Mosquito- Moskit, Yankee- Yanki, Martin- Martin, DiMaggio- Di Madjio, Africa- Afrika, John- Jon,

XULOSA

Aslida bu hikoyada ko’p narsa sodir bo’lmaydi, lekin sizni birinchi sahifadan oxirgi sahifaga qadar butun diqqatingizni tortib oladi. Bu yerda men uchun eng kutilmagan narsa bu asarning yakuni bo’lgan. Nazarimda, hamma narsa juda qayg’uli tugashi kerak edi. Biroq bu ham yomon emas. Bunday yakun cholni qahramonga aylantirmaydi, lekin u eng qimmatli narsasini saqlab qolishga muvaffaq bo’lgani sababli u yutqazmaydi. Bu yerda chol oddiy odam va bu hikoyaning go’zalligi shunda.

Bu buyuk kitob, men undagi ajoyib, juda keng qamrovli fikrlashga undovchi dialoglarni tahlil qilib, muallif aytmoqchi bo’lgan narsaning oxiriga borishni juda yaxshi ko’rardim. Rostini aytsam, uni tahlil qilib va tahlilsiz o’qib, men ikki xil

kitobni topdim. Ulardan birida yakun juda qayg‘uli va depressiv, ikkinchisida esa umid, ishonch va kuchga to‘la edi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Jo‘ramurodova, Z., & Solijonov, J. (2022, April). JK ROULINGNING “BIDL QISSANAVIS ERTAKLARI”(“THE TALES OF BEEDLE THE BARD”) ASARIDAGI ANTROPONIMLARNING O‘ZBEK TILIDAN INGLIZ TILIGA TARJIMA QILISHDAGI MUAMMOLARI. In МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ:" СОВРЕМЕННЫЕ ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ПАРАДИГМЫ: ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ТРАДИЦИЙ И ИННОВАЦИЙ II" (Vol. 2, No. 18.03, pp. 554-560). <https://doi.org/10.47100/nuu.v2i18.03.115>
2. Qodirovna, A. Z., & Kamoljonovich, S. J. (2022). JK ROULINGNING, GARRI POTTER VA AFSUNGARLAR TOSHI’ROMANIDAGI SEHRGARLAR OBRAZINI INGLIZ TILIDAN O‘ZBEK TILIGA TARJIMA QILISHNING LINGVO-PERSPEKTIV TAHLILI. Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS), 2(3), 176-180. <https://doi.org/10.24412/2181-2454-2022-3-176-180>
3. Ernest Xeminguey “Chol va dengiz” Toshkent “Yosh gvardiya” nashiryoti 1986
4. <https://gutenberg.ca/ebooks/hemingwaye>
5. daryo.uz
6. mpradist.ru
7. Kamoljonovich, S. J. (2022). JK ROULINGNING FANTASTIK ASARLARIDAGI ANTROPONIMLARNING LINGVO-PERSPEKTIV MUAMMOLARI. Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS), 2(1), 334-343.
8. “TARJIMASHUNOSLIK TERMINLARINING KO’PTILLI LUG’AT-MA’LUMOTNOMASI” (o‘zbek, olmon, ingliz, rus tillari) Zohidjon Sodiqov, Dilrabo Abdurahmonova. Namangan 2013